

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 8-9 ΦΥΛΛΟΥ
ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ "ΕΚΚΛΗΣΙΑ",

(1-15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1952)

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΜΕΡΙΜΝΗ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛ. ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

«Οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτω-
χείαν· ἀλλὰ πλούσιος εἶ».

(Ἀποκλ. 6' 9)

Η ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΜΕΤΑΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Β'

Ἡ ἐν τῷ «Ἐφημερίῳ» δημοσίευσις τῆς ἐπιστολῆς τοῦ αἰδес. Δημ. Παρασκευοπούλου περὶ τῆς διὰ τοῦ ραδιοφώνου μεταδόσεως τῆς θείας λειτουργίας τῆς Κυριακῆς ἀπὸ τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ Ἀθηνῶν, ὡς καὶ τὸ ἐξ ἀφορμῆς ταύτης ἐν τῷ προηγούμενῳ φύλλῳ τοῦ «Ἐφημερίου» δημοσιευθὲν ἡμέτερον ἄρθρον, προὐκάλεσαν ἀνθρώας ἱερέων πρὸς τὸν «Ἐφημέριον» ἐπιστολὰς μὲ ποικιλότροπα ἐπὶ τοῦ ὄντως λίαν ἐνδιαφέροντος τούτου θέματος σχόλια. Αἱ εἰς αὐτὰ διατυπούμεναι γνῶμαι εἰμποροῦν νὰ καταταχθοῦν εἰς δύο ἀντιθέτους πρὸς ἀλλήλας κατηγορίας: Οἱ μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὴν ἐκδοχὴν τῆς ἐν λόγῳ ἐπιστολῆς: ἔφ' ὅσον δηλ. οἱ καφερόβιοι, προτιμοῦν νὰ ἀκούουν τὴν ραδιοφωνικὴν λειτουργίαν ἔξω ἀπὸ τοὺς ναοὺς, «ὅχι μόνον δὲν θὰ σταθοῦν ὀρθαὶ αἱ κρημνισθεῖσαι κατὰ τὴν κατοχὴν καὶ ἀνοικοδομοῦνται ἐκκλησίαι, ἀλλὰ βαθμηδὸν θὰ ἐρημωθοῦν καὶ αἱ ὑφιστάμεναι... Ἐὰν ἓνας ἐφημέριος ἐπήγαινε κ' ἐκτελοῦσε τὴν θεϊαν λειτουργίαν σὲ μέρος ἀπηγορευμένον, χωρὶς ἀμφιβολίαν θὰ ἐτιμωρεῖτο. Πῶς λοιπὸν διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ μετεβλήθησαν ταβέρνηαι καὶ καφενεῖαι κλπ. εἰς οἴκους Θεοῦ;» Οἱ ἄλλοι, ἀπ' ἐναντίας, ὅχι μόνον δὲν εὐρίσκουν τι τὸ ἀπρεπὲς εἰς τὸ καὶ εἰς τὰς ταβέρνηας ἀκρόαμα τῆς θείας λειτουργίας διὰ τῆς ραδιοφωνικῆς μεταδόσεώς της, ἀλλὰ καὶ τὴν θεωροῦν ὠφέλιμον εἰς πολλοὺς ἢ καὶ ὀλίγους ἐκ τῶν θαμῶνων των. «Ὅπως ὁ ἥλιος δὲν μολύνεται διερχόμενος ἀπὸ ρυπαροὺς τόπους, ἔτσι καὶ ἡ φωνὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας ἀκουομένη εἰς τὰς ταβέρνηας· τίς οἶδε ἐκεῖνη ἢ φωνὴ ποὺ θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰς ταβέρνηας, τὰ μὰρ κλπ. πόσας καρδίας θὰ συγκινήσῃ καὶ πόσας ψυχὰς θὰ κλονίσῃ, ποὺ ἔχουν φύγει ἀπὸ τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ... Καὶ ὁ Ἰησοῦς Χρι-

στὸς ἐδείπνησεν εἰς οἰκίαν ἁμαρτωλοῦ, ἐδέχθη νὰ ἀλείψῃ μὲ μύρον τοὺς πόδας του ἁμαρτωλῇ γυνή, συνεζήτησε μὲ τὴν Σαμαρεϊτιδα κλπ. Τὸ ράδιον θὰ καταλάβῃ μεγάλην θέσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ πολλοὶ θὰ ὠφεληθοῦν ἀπὸ τὴν μετάδοσιν τῶν θείων ἀκολουθιῶν· πόσοι χριστιανοὶ δυσκολεύονται ἀπὸ διαφόρους αἰτίας καὶ δὲν πηγαίνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν!... Ποιὸς δὲν θὰ ἀκούσῃ μὲ εὐλάβειαν εἰς τὸ πλοῖον ἢ στὸ τραῖνο ἢ αὐτοκίνητο ἢ αεροπλάνο τὸ «ὑπὲρ πλεόντων» καὶ δὲν θὰ κἀνῃ τὸν Σταυρόν του;... Τὸ ράδιον ὄχι μόνον χριστιανούς παραπλανηθέντας θὰ σαγηνεύσῃ, ἀλλὰ καὶ τοὺς μὴ χριστιανούς, ὅπως ὁ ἀπόστολος τὸν εὐνοῦχον τῆς Κανδάκης...».

Καὶ τὸ περιοδικὸν τῆς ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης «Γρηγόριος Παλαμᾶς», σχολιάζον τὰ περὶ τῆς ραδιοφωνικῆς μεταδόσεως τῆς θείας λειτουργίας γραφέντα, συμμεριζέται τὴν γνώμην ὅτι καὶ διὰ τοὺς κατὰ τὴν ὥραν τῆς λειτουργίας εὐρισκομένους εἰς τὰ καφενεῖα εἶναι ὠφέλιμος ἢ ἀπὸ ραδιοφώνου ἀκρόασις. «Ποῖος εἰξεύρει — λέγει ὁ σχολιαστής — ἂν κανεῖς πὺν εὐρίσκεται εἰς τὸ καφενεῖον καὶ ἀκούει τὸ «ἄνω σῶμεν τὰς καρδίας, εὐχαριστήσωμεν τῇ Κυρίῳ», καὶ τὸ «σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου», ἢ ἄλλα τοιαῦτα, δὲν συνέλθῃ καὶ σκεφθῇ τὸν Θεόν του μὲ τὸ ἀκουσμα τῶν ἱερῶν τούτων προσευχῶν; Ἀφοῦ ὁ κόσμος δὲν πηγαίνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν, διατί νὰ μὴ πηγαίνῃ ἡ ἐκκλησία εἰς τὸν κόσμον; Ὁ Κύριος δὲν ἐκήρυττε μόνον εἰς τὰς συναγωγάς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ ἐπάνω εἰς τὰ πλοῖα καὶ εἰς τὰ βουνά, καί, φυσικά, ὅπου αὐτὸς ἐκήρυττεν, ἐκεῖ ἦτο θεία λειτουργία... Ἡ φωνὴ τῆς θρησκείας ὥς ἀκούεται πανταχοῦ, εἰς πᾶσαν γωνίαν τῆς γῆς, ἀκόμη καὶ εἰς τὸ καφενεῖον. Οἱ κομμουνισταὶ μόνον δὲν ἐπιτρέπουν νὰ ἀκουσθῇ τίποτε περὶ τῆς θρησκείας ἔξω ἀπὸ τοὺς ναοὺς, περιορίσαντες τὴν ἐκκλ. δρᾶσιν ἐντὸς τῶν ναῶν μόνον. Καλύτερον, βέβαια, νὰ ἤρχοντο ὅλοι εἰς τοὺς ναοὺς καὶ ἐκεῖ μὲ συντριβὴν καρδίας καὶ μὲ εὐλάβειαν νὰ ἀκούσουν τοὺς θείους ὕμνους καὶ τὴν τέλεσιν τοῦ φρικτοῦ μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας κατὰ τὴν θ. λειτουργίαν· ἀλλ' ἀφοῦ δὲν ἔρχονται, πρέπει ἡ ἐκκλησία νὰ τρέχῃ εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ἀπολωλὸτος προβάτου, ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὔρῃ αὐτό».

Ὑπάρχει ὁμοῦ καὶ ἓνα μέσον ἐξαναγκασμοῦ τῶν καφενοβίων νὰ στερηθοῦν τῆς ἐντὸς τῶν καφενεῖων ραδιοφωνικῆς μεταδόσεως τῆς θείας λειτουργίας, καὶ εἶναι τοῦτο, ἀφ' ἑνὸς μὲν

«Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον. Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινων κρᾶτήτε, κακράτηνται».

(Ὁ Κύριος: Ἰωάν. κ' 23)

ἡ ἀστυνομικὴ ἐπαγρύπνησις ἐπὶ τῆς τηρήσεως τῆς Κυριακῆς ἀργίας ὥς πρὸς τὸ κλείσιμον τῶν καφενείων κατὰ τὰς ὥρας τῆς θείας λειτουργίας, πὺν δὲν τηρεῖται ἰδίως εἰς πλεῖστα χωρία τῆς ὑπαίθρου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀπαγόρευσις χρήσεως ραδιοφῶνων διὰ τὴν μετάδοσιν τῆς θείας λειτουργίας παρὰ τῶν διαφόρων κέντρων καὶ καφενείων τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων.

Ἐὰν τὰ μέτρα αὐτὰ τηρηθοῦν, οἱ ἐκ τῶν χριστιανῶν ὁκνοῦντες νὰ ἀκούσουν τὴν λειτουργίαν εἰς τὰς ἐκκλησίας κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς μεγάλας ἐορτάς, μὴ ἔχοντες ποῦ νὰ «περάσουν τὴν ὥραν των», κατ' ἀνάγκην θὰ βαδίσουν πρὸς τὸν ναὸν των.

Ἐθεωρήσαμεν ἐπάναγκες νὰ προτάξωμεν τὰ ἀνωτέρω πρὶν νὰ ἐκθέσωμεν τὴν ἰδικὴν μας περὶ τοῦ θέματος τούτου γνώμην, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἐπαναλαμβάνομεν, «τὴν διέξοδον ἀπὸ τὸ διλημμα τοῦ ζητήματος ἔχουν εἰς τὰ χέρια των αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐφημέριοι».

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΗΣ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»

ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

Τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ (†)

Ἡ ἑκτακτος ὅλως σπουδαιότης καὶ τὸ ὕψος τῆς ἱερατικῆς διακονίας ὑποδηλοῦνται ἐκ τε τοῦ προσορισμοῦ καὶ τῆς ἐννοίας αὐτῆς. Διότι τῆς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας ἄξιον κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν ἀναδέχονται ν' ἀποφαίνωσι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ οἱ Ἱερεῖς τῆς Ἐκκλησίας, «πολὺ τὴν ἀνθρωπίνην ὑπερβαίνοντες ἀρετὴν, καὶ πᾶσαν ψυχὴν πρόσφορον ἐπιστάμενοι θεραπείαν» (Π. 48, 665), ὥς τῆς ἀληθείας προστάται μετ' ἀγγέλων ἰστάμενοι καὶ μετ' ἀρχαγγέλων δοξάζοντες καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω θυσιαστήριον ἀναπέμποντες τὰς θυσίας καὶ Χριστῷ συνιερεύοντες, ἀναπλάσσοντες τὸν ἄνθρωπον καὶ «θεοποιοῦντες» τ. ἔ. πρὸς τὴν ὑψίστην ἄγοντες τελειότητα, αὐτοὶ τέλειοι ὄντες (Π. 35, 481). Ἡ διακονία αὐτῶν τελεῖται μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, τάξιν ὅμως ἐπέχει οὐρανίων πραγμάτων, εἶνε ἄγγελοι Κυρίου, «ἱερεὺς γὰρ ἄγγελος Κυρίου Παντοκράτορός ἐστι» (Μαλαχ. 2, 7) «τῇ τῆς θείας μυσταγωγίας τελετῇ καὶ τῇ πρὸς σωτηρίαν πολλῶν διακονίᾳ» (Π. 78. 381). Ὡς ἄγγελος Κυρίου ὁ ποιμὴν κατὰ μὲν τὴν ἀρ-

«Νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντήχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας».

(Ἀπ. Παῦλος : Α' Θεσσ. σ' 14)

χὴν καὶ προέλευσιν τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ ἀνήκει εἰς τὸν οὐρανὸν ὡς «νυμφαγωγὸς τῶν ψυχῶν καὶ προμνήστωρ» (Π. 35, 484), κατὰ δὲ τὸ ἔργον αὐτοῦ ἀνήκει εἰς τὴν γῆν, ἔχων οὕτω διακονίαν ὑπερβαίνουσαν πάντα τὰ λοιπὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἀξιώματα. Διότι οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ὄργανα τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ Χριστοῦ καὶ Σωτῆρος, προορισθέντες νὰ μεταδίδωσι τοῖς ἀσθρώποις τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτελεσθεῖσαν ἀπολύτρωσιν, ἐτάχθησαν εἰς τὸ «περῶσαι ψυχὴν, ἀρπάσαι κόσμου καὶ δοῦναι Θεῷ καὶ τὸ κατ' εἰκόνα ἢ μένον τηρῆσαι ἢ κινδυνεῦον χειραγωγῆσαι ἢ διαρρῶν ἀνασώσασθαι, εἰσποιῆσαι τὸν Χριστὸν ἐν ταῖς καρδίαις διὰ τοῦ Πνεύματος καὶ τὸ κεφάλαιον Θεὸν ποιῆσαι τὸν ἄνθρωπον» (Π. 35, 442. 821). Ὡς ὁ ἀρχιποίμην λοιπὸν Χριστὸς ἐφ' ἅπαξ ἐξετέλεσε τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, οὕτω καὶ οἱ ποιμένες ἐτάχθησαν, ἵνα τὸ ἔργον τοῦτο ἐπιτελῶσι διὰ τὰς ψυχὰς τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώπων. Τοῦτου ἕνεκα τοιαύτη τις εἶνε διὰ τὸν θρησκευτικὸν ἡμῶν βίον ἡ εὐεργετικωτάτη σημασία τῆς διακονίας ταύτης, ὥστε «εἰ γε πάντες φεύγοιεν ταύτην τὴν εἴτε λειτουργίαν χορὴ λέγειν εἴτε ἡγεμονίαν, χωλεύει ἂν τῷ μεγίστῳ μέρει καὶ οὐδ' ἂν καλὸν μένει τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα. Ποῦ δ' ἂν ἔτι καὶ παρὰ τίνων θρησκεύοιτο ἡμῖν ὁ Θεὸς τὰ μυστικά καὶ ἄνω φέροντα, ὃ δὴ μέγιστόν ἐστι τῶν ἡμετέρων καὶ τιμιώτατον, οὐκ ὄντος βασιλέως, οὐδὲ ἄρχοντος, οὐδὲ ἱερατείας, οὐδὲ θυσίας» (Π. 35 409. 411) ;

Τοιαύτης οὐσης τῆς ὑψίστης σημασίας τῆς Ἱερατικῆς διακονίας ὁ ἱερεὺς, κατὰ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον, καθίσταται τὸ ἅλας τῆς γῆς, τὸ φῶς τοῦ κόσμου, πόλις ἐπάνω ὄρους κειμένη. Ὅπως τὸ ἅλας καὶ συντηρεῖ τὰς τροφὰς καὶ ὑγιεστερας αὐτὰς καθιστᾷ, οὕτω καὶ ὁ ἱερεὺς ἐτάχθη, ἵνα προφυλάσῃ μὲν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς ἡθικῆς σήψεως καὶ διαφθορᾶς, συντελῇ δὲ εἰς τὴν ἀναγέννησιν αὐτῶν καὶ ἡθικὴν τελείωσιν. Τὸ φῶς, διασκεδάζον τὸ σκότος, καθιστᾷ ὁρατὴν τὴν πραγματικὴν τῶν ἀντικειμένων ὄψιν· οὕτω καὶ ὁ ἱερεὺς προωρίσθη ἵνα διασκεδάσῃ τὸ σκότος τῆς ἀγνοίας καὶ ἀπιστίας, ὀδηγῇ τοὺς πνευματικῶς καὶ ἡθικῶς τυφλοὺς πρὸς τὴν ἀλήθειαν, διαφωτίσῃ τὸν ἐσωτερικὸν τοῦ ἀνθρώπου κόσμον καὶ ἐξηγῇ τὴν πραγματικὴν τῆς ζωῆς καὶ ἀληθῆ ἔννοιαν. Καὶ ὥσπερ τὸ φῶς θερμαίνει καὶ ζωογονεῖ, οὕτω καὶ ὁ ἱερεὺς θερμαίνει τὰς ψυχὰς διὰ τῆς ἀγάπης καὶ

«Τοῦτο φρονεῖσθαι ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ».

(Ἀπ. Παῦλος : Φίλιπ. 2' 5)

ζωογονεῖ διὰ τῆς ἀληθείας, ἀπαλλάσσω ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀξίους καθιστῶν πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν. Τέλος ὡς ἡ ἐπὶ τοῦ ὅρους κειμένη πόλις προσκαλεῖ εἰς ἀνάπαισιν τὸν κεκημηκότα ὁδοιπόρον, οὕτω καὶ πρὸς τὸν ἱερέα στρέφονται τὰ βλέμματα τοῦ ὁδοιπόρου τῆς ζωῆς, πρὸς αὐτὸν ἀνατείνουσι τὰς χεῖρας οἱ ἔχοντες ἀνάγκην παραμυθίας καὶ ἐνισχύσεως, φωτισμοῦ καὶ ἁγιασμοῦ. Εἶνε ὁ ἱερεὺς μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων (Π. 78, 745), ἀναβιβάζων αὐτῶν τῆς αἰτήσεως πρὸς τὸν Θεὸν καὶ παρ' αὐτοῦ πρὸς αὐτοὺς καταβιβάζων τὴν εὐεργεσίαν καὶ χάριν. μεσίτης, ἐπιτελῶν τὴν καταλλαγὴν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. «Τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἡ ἱερωσύνη ὥσπερ μέση καθέστηκεν, ἵνα τὴν μὲν θεραπεύῃ τῇ δὲ μεταβολὴν ἐργάζεταιται κρείττονα» (Π. 62, 529).

Εἶνε ἡ διακονία αὕτη ἡ μυστηριώδης τοῦ Ἰακώβ ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανὸν κλίμαξ, ἔχουσα ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας τοῦ Θεοῦ ἀγγέλους, τοὺς ἱερεῖς καὶ ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας, συνέχοντας οὕτω καὶ διασφύζοντας τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Θεόν, μεσιτεύοντας ὑπὲρ αὐτῶν ἀπάντων, «τὸν γὰρ ὑπὲρ ὅλης τῆς πόλεως, καὶ τί λέγω πόλεως; πάσης μὲν οὖν τῆς οἰκουμένης πρεσβεύοντα καὶ δεόμενον ταῖς ἀπάντων ἁμαρτίαις ἵλεων γενέσθαι τὸν Θεόν, οὐ τῶν ζώντων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπελθόντων, ὁποῖόν τινα εἶναι χρῆ·» (Π. 48, 680) Ὡς τοιοῦτος «ὥσπερ κοινός τις ἐστὶ πατὴρ τῆς οἰκουμένης ὁ ἱερεὺς... καὶ γὰρ, ὥσπερ τὸν ἅπαντα κόσμον πεπιστευμένος καὶ αὐτὸς ὢν ἀπάντων πατὴρ, οὕτω πρόσεισι τῷ Θεῷ» (Π. 48, 681). Βεβαίως τοιοῦτον ὑπερανθρωπίνου ἀξιώματος τυγχάνει ὁ πατὴρ καὶ ποιμὴν τῶν ἀνθρώπων διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης, δι' οὗ περιβάλλεται τὴν δύναμιν τῆς θείας χάριτος, ἵνα, ἰδίως, διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐπιτελῇ τὴν ἀναίμακταν θυσίαν, «οὐκ ἂν ποτε ἀνθρωπινὴ ψυχὴ τὸ πῦρ ἐκεῖνο τῆς θυσίας ἐβάστασεν, ἀλλ' ἄρδην ἂν ἅπαντες ἠφανίσθησαν, εἰ μὴ πολλὴ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἦν ἡ βοήθεια» (Π. 48, 643). Διότι τὴν θυσίαν ἐκείνην προσάγει ἱλαστήριον ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων τῷ οὐρανίῳ βασιλεῖ καὶ Θεῷ μεταδίδων αὐτοῖς τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τελουργὸς παριστάμενος λειτουργίας ὑπερβαινούσης τὴν τῶν οὐρανίων δυνάμεων, ἐνώπιον τοῦ θρόνου τῆς θείας μεγαλωσύνης, λειτουργίαν. «Ὅταν δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καλῇ καὶ τὴν φρικωδεστάτην ἐπιτελῇ θυσίαν καὶ τοῦ κοινοῦ πάντων συνεχῶς

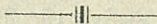
«Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός».
(Ἀπ. Παῦλος : Γαλ. 6' 20)

ἐφάπτεται Δεσπότη, τοῦ τάξομεν αὐτόν, εἰπέ μοι; πόσῃν δὲ αὐτὸν ἀπαιτήσομεν καθαρότητα καὶ πόσῃν εὐλάβειαν; ἐννόησον γὰρ ὁποίας τὰς ταῦτα δικαιουμένας χεῖρας εἶναι χρή, ὁποίαν τὴν γλῶτταν τὴν ἐκεῖνα προχέουσαν τὰ ῥήματα· τίνα γὰρ οὐ καθαρωτέραν καὶ ἁγιωτέραν τὴν τοσοῦτον Πνεῦμα ὑποδεξαμένην ψυχὴν; Τότε καὶ ἄγγελοι παρεστήκασιν τῷ ἱερεῖ καὶ οὐρανίων δυνάμεων ἅπαν τὸ τάγμα βοᾷ καὶ ὁ περὶ τὸ θυσιαστήριον πληροῦται τόπος εἰς τιμὴν τοῦ κειμένου» (Π. 48, 681. 642).

Τοιοῦτο ὑπερφυῆς ἔχει ἀξίωμα ὁ ἱερεὺς, οὐ μόνον διότι τὸ ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην κατάληψιν τῆς θείας Εὐχαριστίας τελεῖ μυστήριον, ἀλλὰ καὶ διότι τάσσεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα καὶ διὰ τῶν μυστηρίων φωτίξῃ καὶ ἁγιαῖξῃ τὸν ἄνθρωπον, παραλαμβάνον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ λίκνου συνοδεύῃ μέχρι τοῦ τάφου δι' ὅλης τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐπισκοπῶν καὶ περιφρουρῶν αὐτὸν ὡς φύλαξ ἄγγελος, προσάγων αὐτὸν καὶ συνενῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἀπερινόητον ὕψος τῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐκπηγαζούσης καὶ εἰς τὸ Θεὸν ἀγούσης θείας ἀληθῶς ἱερατικῆς διακονίας εἶνε ἀνέκφραστον καὶ ἀπερίγραπτον· πάντες δ' ἐν χορῷ οἱ μεγάλοι τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες καὶ διδάσκαλοι μετὰ δυνάμεως λόγου ἐκτάκτου ἀπεπειράθησαν ν' ἀναπαραστήσωσιν αὐτό, μέιναντες ἐκθαμβοὶ πρὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὑπερανθρώπου μεγαλείου τοῦ ἀξιώματος τοῦ ποιμένου. «Τάχα ἢ σφόδρα ἀσθενὴς ἐγὼ τυγχάνω καὶ ταλαίπωρος καὶ μηδαμινὸς ἢ τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχει» ἀνέκραξέ ποτε εἰς τῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας ποιμένων, ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος. Τὸ ὕψος τῆς θείας ταύτης διακονίας ἀνερευνῶν ἐν τῷ βάθει τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἀνεύρισκεν ὅλην αὐτῆς τὴν δύναμιν· ὅθεν ἔλεγεν «οὐκ ἄλλως λέγω, ἀλλ' ὡς ἔχω καὶ διάκειμαι» (Π. 60,39).

Σ. Σ. Αἱ ἐντὸς παρενθέσεων διὰ τοῦ «Π» παραπομπαὶ ἀναφέρονται εἰς τὴν Ἑλλην. Πατρολογία τοῦ Migne. Ὁ πρῶτος ἀριθμὸς δηλοῖ τὸν τόμον καὶ ὁ δεύτερος τὴν στήλην.

“ΕΧΕΤΕ ΕΝ ΕΑΥΤΟΙΣ ΤΟ ΑΛΛΑΣ,,

Ὁ Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὰ λόγια αὐτὰ διδάσκει τοὺς μαθητάς Του εἰς τὰς ἰδιαιτέρας μετ' αὐτῶν συνομιλίας. Ἐχετε μέσα σας τὸ ἀλάτι καὶ εἰρηνεύετε μεταξύ σας, τοὺς λέγει.

Καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις ὠμίλησε διὰ τὸ «ἄλλας τῆς γῆς», ὅπως ἐπίσης ὠμίλησε πρὸς τοὺς ἰδίους τόσοσιν ζωνεῖν καὶ κατηγορηματικὰ διὰ τὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ εἶχον μεταξύ

«Οὐκ ἔστιν ἡμῶν ἡ πάλῃ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις».

(Ἀπ. Παῦλος : Ἐφεσ. στ' 12)

των. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου δὲν ἦσαν ἄνθρωποι σπουδασμένοι, οὔτε εἶχαν ἀκαδημαϊκὴν μόρφωσιν. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀνῆκον εἰς κάποιαν κοινωνικὴν τάξιν, καὶ ὀλίγοι θὰ εἶχαν πιθανῶς κάποιαν μόρφωσιν, ὅχι καὶ πολὺ μεγάλην.

Ἀλλὰ παρ' ὅλα ταῦτα, ὁ Χριστὸς τοὺς ἐκάλεσε «ἅλας τῆς γῆς» καὶ τοὺς παρήγγειλε νὰ «ἔχουν ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἅλας». Ἐγνώριζεν ὅτι ἡ ἀκαδημαϊκὴ μόρφωσις δι' αὐτοὺς ἦτο ἀνύπαρκτος. Ἐγνώριζεν ὅμως, ἐπίσης πὺς καὶ ἡ μαθητεία των πλησίον Του, καὶ ἡ ζωὴ των κοντὰ Του, καὶ ἡ μίμησις τοῦ παραδείγματός Του, ἦσαν μεγάλο σχολεῖο, μοναδικὸ πανεπιστήμιο, ὑψίστη μόρφωσις. Ἡ φοίτησις τῶν ἀποστόλων εἰς τὴν σχολήν, τῆς ὁποίας Ἀρχηγὸς καὶ Ἰδρυτὴς ἦτο ὁ Θεάνθρωπος, καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ μαθηταὶ ὑπῆρξαν «αὐτόπται καὶ ὑπηρέται τοῦ Λόγου» τοὺς κατέστησεν ἱκανοὺς νὰ ἀποβοῦν τὸ «ἅλας τῆς γῆς» καὶ νὰ φέρουν ἀλιστικά ἀποτελέσματα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα.

Ὅλα αὐτὰ βεβαίως εἶναι γνωστὰ καὶ πραγματικότης ἀναντίρητος, ὅπως πραγματικότης εἶναι καὶ τὸ ὅτι συνεχιστὰι τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων εἴμεθα ἡμεῖς οἱ κληρικοὶ ὅλοι. Οἱ ἐφημέριοι ἀποτελοῦμεν, τὴν μεγάλην μᾶζαν τῶν ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὥς ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς περιμένουν καὶ πρέπει νὰ ἀλίσθοῦν, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν «ἐν ἑαυτοῖς» «πολὺ ἅλας», διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπαρκέσωμεν εἰς τὰς πολλὰς, καὶ ἐξαιρετικῶς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν μεγάλας ἀνάγκας.

Δὲν εἴμεθα ἡμεῖς «αὐτόπται τοῦ Λόγου», ὅπως οἱ ἀπόστολοι, οἱ ὅποιοι Τὸν εἶδαν μὲ τοὺς σωματικούς των ὀφθαλμούς. Ὅμως ὁ Χριστὸς «μένει εἰς τὸν αἰῶνα» καὶ ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν εἶναι ὁρατὸς μὲ τοὺς ψυχικούς ὀφθαλμούς ὅλων τῶν ἀνθρώπων, καὶ πρὸ παντὸς μὲ τοὺς πλήρεις εὐσεβείας, πίστεως καὶ ἀγνόητος πνευματικούς ὀφθαλμούς τῶν λειτουργῶν Του. Εἴμεθα, χάριτι Αὐτοῦ καταστάντες, καὶ «ὑπηρέται τοῦ Λόγου», κληθέντες νὰ Τὸν ὑπηρετήσωμεν, εἰς περιστάσεις μάλιστα, ὅπως αἱ σημεριναί, δυσκόλους καὶ τραχείας, ὁπότε ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην περιστάσιν καὶ ἐποχὴν ἔχομεν ἀνάγκην τῆς φοιτήσεως μετ' ἐπιμονῆς πλησίον Του.

Εἶναι ὁ ἴδιος, «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας».

Ἐγὼ τοίνυν οὕτω τρέχω, ὥς οὐκ ἀδήλως, οὕτω πυκτεύω, ὥς οὐκ ἀέρα δέρω, ἀλλ' ὑποπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλους κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι.

(Ἀπ. Παῦλος· Α' Κορινθ. θ' 26—27)

Ἡ φοίτησις πλησίον Του, ἡ ὁποία ἐφωδίασε τοὺς ἀποστόλους μὲ τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια, διὰ νὰ γίνουν, ὅπως τὸ ἀπέδειξαν, τὸ «ἄλλας τῆς γῆς», εἶναι ἡ ἀδιάκοπος καὶ μέχρις ὑπερβολῆς μελέτη τοῦ λόγου Του, ὅπως διατυπώνεται εἰς τὰς Ἀγ. Γραφάς, καὶ ἡ ἀκαταπόνητος προσπάθεια πρὸς κατανόησίν Του. Εἶναι ἡ συχνὴ ἀνάλυσίς μας εἰς προσευχὴν ἔμπρὸς εἰς τὰ αἰμόφυρτα πόδια Του, διὰ νὰ γίνῃ ἵλεως πρὸς ἡμᾶς, καὶ νὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὸ ἔργον μας.

Εἶναι ἡ εἰλικρινὴς καὶ ἄνευ ὁρων ζωὴ, σύμφωνα μὲ ὅ,τι Αὐτὸς ἐδίδαξε καὶ ἐφήρμοσε.

Τὸ παράδειγμα τῆς ζωῆς μας εἶναι καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους μας καὶ ἀπὸ τὰ κηρύγματά μας δυνατότερον, παρ' ὅλην τὴν σιωπῇότητά του, εἶναι «ἄλλας» μὲ τὴν πλέον δυνατὴν ἀλιστικὴν δύναμιν.

Γνωστὸς καθηγητὴς ὁμιλῶν κάποτε εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἔλεγεν ὅτι, οἱ χριστιανοὶ πάντοτε βλέπουν τὸν ἱερέα ἔχοντες εἰς τὰ ψυχικά των μάτια φακοὺς μεγεθυντικούς. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἐὰν ὁ ἱερεὺς περιπέσῃ ἀτυχῶς σ' ἓνα σφάλμα ἔστω καὶ μικρόν, τὸ σφάλμα αὐτὸ γίνεται εἰς τὰ ὅμματά των μεγάλο, φοβερὸ ἀσυγχώρητο, ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ φακοῦ.

Ὅταν ὅμως ἀντιθέτως ὁ ἱερεὺς εἶναι προικισμένος μὲ χαρίσματα πνευματικά, καὶ ἔχῃ ἀποκτήσῃ ἀρετὴν, τότε μὲ τὸν ἴδιον μεγεθυντικὸν φακὸν οἱ χριστιανοὶ βλέπουν τὰς ἀρετάς του καὶ τὰ χαρίσματα, πολὺ μεγαλύτερα καὶ λαμπρότερα ἀπ' ὅ,τι εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητά.

Εἶναι μεγάλο πλεονέκτημα αὐτὸ δι' ὅλους μας τοὺς ἐφημερίους, διότι μᾶς προστατεύει ἀπὸ τὰς πτώσεις καὶ τὰ σφάλματα ἀπὸ τῇ μιᾷ μεριά, ἐνῶ μᾶς διευκολύνει εἰς τὸ ἔργον μας ἀπὸ τὴν ἄλλην.

Ἐνα τόσον σπουδαῖον πλεονέκτημα ἃς τὸ χρησιμοποιῶμεν καταλλήλως, διὰ νὰ μὴν εὐρεθῶμεν ἀναπολόγητοι μίαν ἡμέραν πρὸ τοῦ ἀδεκάστου Κριτοῦ, μὲ τὴν φορικτὴν κατηγορίαν, ὅτι οὐδὲ τὸ ἄλλας ἔσχομεν ἐν ἑαυτοῖς, οὐδὲ τὸ ἄλλας διὰ τοὺς ἀνθρώπους ποτὲ ἐγίναμεν.

Ἀρχιμ. ΠΑΝΤΕΛ. ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑΣ

«Ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ δὲ μοί ἐστιν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι».

(Ἀπ. Παῦλος : Α' Κορινθ. θ' 16)

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΕΦΟΔΙΟΝ

Αἱ τελευταῖαι στιγμαὶ τῆς ἐπιγείου ζωῆς μας εἶναι αἱ σπουδαιότεραι καὶ πολλάκις αἱ κρισιμώτεραι διὰ τὴν αἰωνίαν μας σωτηρίαν. Εἰς τὰς στιγμὰς αὐτὰς ἡ προσέγγις τοῦ παγεροῦ φάσματος τοῦ θανάτου ὑποχρεώνει τὴν ψυχὴν ν' ἀποκτήσῃ ἀληθῆ αὐτοσυνείδησιν, νὰ ἀναμετρήσῃ τὰς εὐθύνas τῆς ἐναντι τοῦ αἰωνίου Κριτοῦ, νὰ ἀναθεωρήσῃ τὴν προτέραν τῆς διαγωγὴν καὶ νὰ ζητήσῃ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν συγγνώμην τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ψυχὴ ἀποκτᾷ τοιαύτην εὐαισθησίαν τὰς στιγμὰς αὐτὰς, ὥστε προσφέρεται εὐκολώτερον παρὰ ποτὲ εἰς τὸν ἱερέα ἀναμένουσα ὄχι μόνον ἐνθάρρυνσιν καὶ παρηγορίαν, ἀλλὰ καὶ συμπαράστασιν καὶ σωτηρίαν διὰ τῶν ἁγίων Μυστηρίων. Σπάνιαι εἶναι αἱ περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ ἐτοιμοθάνατος ἄνθρωπος, τελείως πεπωρωμένος ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν τοῦ μετὰ τῆς ἁμαρτίας, ἀποκροῦει τὴν ἐκκλησιαστικὴν παραμυθίαν καὶ τὴν χάριν τῶν ἁγίων Μυστηρίων. Συνήθως συμβαίνει τοῦναντίον. Ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν περιπτῶσιν αὐτὴν προσφέρει τὴν μεγαλυτέραν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἀπερχόμενον τῆς ζωῆς αὐτῆς τέκνον του.

Γεννᾶται ὅμως τὸ ἐρώτημα : Εἰς ποίας περιπτώσεις θὰ δώσωμεν τὴν ἁγίαν Κοινωνίαν, ὡς τελευταῖον ἐφόδιον διὰ τὴν πρὸς τοὺς οὐρανούς πορείαν καὶ πότε θὰ τὴν ἀρνηθῶμεν ;

Τὸ ἐρώτημα ἀπσχόλησε τὸν πρῶτον Ἀχιρδῶν καὶ πρόεδρον Βοδενῶν, ὁ ὁποῖος τὸ ὑπέβαλε εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Γαβριὴλ τὸν Γ'. Ὁ Πατριάρχης ἀπαντᾷ τὴν 1ην Ἀπριλίου 1705. Εἰς τέσσαρας κατηγορίας κατατάσσει ὁ Πατριάρχης τοὺς ἐτοιμοθανάνους, δι' ἐκάστην δὲ τούτων παρέχει σχετικὴν ὁδηγίαν.

α) Εἰς ὅσους δι' ὅλης τῆς ζωῆς ἀπέδειξαν ὅτι εἶναι πιστὰ τῆς Ἐκκλησίας τέκνα, ἐξομολογούμενοι καὶ κοινωνοῦντες τέσσαρας τοῦλάχιστον φορὰς τὸ ἔτος, παρέχεται ἡ ἁγία Κοινωνία, καὶ ἂν ἀκόμη τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς τῶν δὲν ἡδυνήθησαν νὰ ἐξομολογηθῶν διὰ σωματικὴν ἀδυναμίαν, «ὡς προοδεδικασμένοι καὶ πιστοὶ καὶ διότι ὁ δεσμός (τῆς γλώσσης) συνέβη βίαιος καὶ ὄχι ἐκ προαιρέσεως».

β) «Εἶναι ἀκόμη καὶ ἄλλης τάξεως ἄνθρωποι, ὅπου ἔκαμαν πολλὰ θανάσιμα καὶ ἀρνησίθεα ἁμαρτήματα...ἀλλ' ἐπειδὴ ὅστε-

«Οὐδενὸς λόγον ποιῶμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχὴν μου τιμίαν ἑμαυτῷ ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ».

(Ἀπ. Παῦλος : Πράξ. κ' 24)

ρον μετενόησαν ἐκ καρδίας, καὶ ἐξωμολογήθησαν καὶ ἐδέχθησαν σκληροὺς καὶ κοπιαστικοὺς κανόνας ἀπὸ τοὺς πνευματικούς, καὶ ἔδειξαν ὑπομονὴν ἄκραν καὶ ταπείνωσιν, διάγοντες ἀκοινώνητοι μέχρι καιροῦ ὥρισμένου, τοὺς τοιούτους ἐν τῷ μεταξύ, ἂν τοὺς ἔλθῃ ὁ θάνατος, ἡ Ἐκκλησία δὲν περιμένει τὸν διωρισμένον ἐκείνον καιρόν, ἀλλ' ἀνεμποδίστως τοὺς μεταδίδει τὰ θεῖα δῶρα, ὡς εὐρισκομένους εἰς μετάνοιαν, καὶ ἀγῶνα παιδείας καὶ πλέον δὲν ἐρευνᾷ παρέχει τὸ ἄπειρον τοῦ Θεοῦ ἔλεος» (ὄρα Α' Οἰκουμ. Συνόδου, Καν. ΙΓ').

γ) Εἰς τὴν περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ὅλη πολιτεία τοῦ ἐτοιμοθανάτου δὲν μᾶς εἶναι ἐπακριβῶς γνωστή, οὔτε ἂν εἰς τὴν ὥραν τοῦ τέλους μετενόησέ γνωρίζομεν, μεταδίδομεν τὴν ἁγίαν Κοινωνίαν «ἀφίνοντες τὴν κρίσιν εἰς τὴν θεῖαν πρόγνωσιν, ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς πάντας τοὺς ζητοῦντας ἐν ὥρᾳ θανάτου τὸ θεῖον δῶρον, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε διὰ σχήματος ἢ νεύματος δὲν τοὺς ἀποστεροῦμεν, πλὴν τῶν αὐτοχειρὶ ἑαυτοὺς θανατωσάντων, ἐὰν μὴ φθάσωσιν ἐξωμολογηθέντες ἐν μετανοίᾳ».

δ) Οἱ δι' ὅλου τοῦ βίου των ἀμετανόητοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπόθησαν οὔτε ἐξήτησαν διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Μετανοίας ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν των ποτέ, οὔτε μετέλαβον τῶν ἀχράντων Μυστηρίων ποτέ, «ἂν τοὺς ἔλθῃ ἀναισθησίας πάθος καὶ εἶναι εἰς ἡμᾶς ἀναμφιβόλως ἐγνωσμένον ὅτι ἕως τὴν ὥραν τοῦ πάθους τῆς ἀναισθησίας ἔμειναν ἀδιόρθωτοι», δὲν ἀξιοῦνται τῆς ἁγίας μεταλήψεως, «ὡς ἀνάξιοι καὶ ἀποδοκιμασμένοι». Οἱ τοιοῦτοι, καὶ ἂν ἀκόμη μεταλάβουν, «οὐδὲν ὠφελοῦνται, μάλιστα κρίμα ἐσθίουσιν, ὅτι πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ τοῖς ἀνάξιοις ὁ Θεός». Τὴν σκληρὰν αὐτὴν θέσιν λαμβάνει ἡ Ἐκκλησία διὰ τοὺς μέχρι τέλους ἀσεβεῖς, διὰ τὰ μὴ «δῶ τὰ ἅγια τοῖς κυσί, μηδὲ βάλη τοὺς μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων» (Ματθ. ζ, 6).

Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ φθάσωμεν ἐξ ἰδικῆς μας ἀμελείας εἰς τοιαύτην δυσάρεστον στιγμὴν, νὰ ἀρνηθῶμεν τὰ ἄχραντα Μυστήρια εἰς ἀπερχόμενον τῆς ζωῆς τέκνον μας. Περὶ αὐτοῦ ὁμοῦς θὰ ἀσχοληθῶμεν εἰς τὸ ἐπόμενον.

Ἀρχιμ. Τ. ΧΑΛΟΦΤΗΣ

«... Ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος».

(Ἀπ. Παῦλος : Πράξ. κ' 28)

ΜΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΗ ΜΟΡΦΗ

Τὴν 23ην Φεβρουαρίου ἔ. ἔ. συνεπληρώθησαν ἑπτὰ μῆνες, ἀφ' ἧς ὁ ἀγαθὸς καὶ σεβάσμιος ἱερεὺς Βασίλειος Γιαννάς ἀπέθανεν εἰς τὸ Κρατικὸν Νοσοκομεῖον Ρόδου.

Ὅσοι ἐγνώρισαν καλὰ τὸν ἄξιον τοῦτον λειτουργὸν τῆς Ἐκκλησίας, ἀσφαλῶς ἡσθάνθησαν βαθὺ ψυχικὸν τραῦμα διὰ τὴν ἀπώλειάν του.

Ἡτύχησα νὰ συνεφημερεύω μαζί του εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν Ρόδου, ἐπὶ μίαν τριετίαν. Ὁμολογῶ ὅτι ἄλλον καλύτερον ἱερέα δὲν ἐγνώρισα εἰς τὴν ζωὴν μου. Ὁ εὐσεβὴς λαὸς τῆς Ρόδου, καὶ μάλιστα οἱ ἐνορίται τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ, δὲν θέλουν ἀκόμη νὰ πιστεύουν ὅτι ὁ Παπαβασίλης δὲν ὑπάρχει μεταξύ των. Ἡ ἀγία ψυχὴ του ὄντως ζῇ καὶ θὰ ζῇ πάντοτε μέσα εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῶν Εἰσοδίων, εἰς τοὺς δρόμους καὶ τὰ σπίτια τῆς συνοικίας του, εἰς τὰς καρδίας τῶν πνευματικῶν του τέκνων, εἰς τὸν Οὐρανόν.

Διότι ὁ Παπαβασίλης ἐστάθη τίμιος ὡς ἄνθρωπος καὶ πιστὸς ὡς κληρικὸς.

Ἐγεννήθη εἰς τὸ χωρίον Δυμηλιά τὸ ἔτος 1886 καὶ ἐχειροτονήθη ἱερεὺς τὸ 1911. Γράμματα πολλὰ δὲν ἔμαθεν, οὔτε εἶχε καὶ ἐνδεικτικὸν τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου. Εἶχεν ὅμως τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀπὸ Θεοῦ σοφίαν, ποὺ τοῦ ἔδωσαν τὴν ικανότητα νὰ γίνῃ αὐτοδίδακτος, νὰ μελετήσῃ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς καὶ νὰ μάθῃ τόσα, ὥστε νὰ ἀναδειχθῇ ἀλάθευτος ὁδηγητὴς ψυχῶν. Ἀποδείξεις τρανὴ εἶναι ὅτι ἐποίμανε τὴν Μητροπολιτικὴν ἐνορίαν τῆς Ρόδου ἐπὶ 27 ὁλόκληρα ἔτη.

Δύο πράγματα ἀγαποῦσε μὲ ἀφοσίωσιν, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἐνορίτας του καὶ δι' αὐτὰ τὰ δύο ἠγωνίσθη καὶ ἠναλώθη μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν. Ἐδιάβαζεν ὅλας τὰς ἱερὰς Ἀκολουθίας εἰς τὴν κανονικὴν ὥραν μὲ ἀγγελικὴν τῇ ἀληθείᾳ ἀπαγγελίαν, χωρὶς νὰ παραλείπῃ ἓνα γράμμα. Τὸ Ἱερὸν Βῆμα τοῦ ναοῦ του, καθὼς καὶ ὅλα τὰ ἱερὰ σκεύη τῆς Ἀγίας Τραπέζης, ἥστραπτον ἀπὸ καθαριότητα, διότι τὰ περιεποιεῖτο ὁ ἴδιος. Τὸν δὲ ἅγιον Ἄρτον τῆς Μεγάλης Πέμπτης παρεσκευάζε μὲ ἀπάνταστον προσοχήν.

Συναναστρέφετο μὲ ὅλους τοὺς ἐνορίτας του καὶ συνωμίλει μαζί των εἰς τὰς οἰκίας των, εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ὅπουδήποτε ἀλ-

«Τῆς εἰς ἑαυτὸν ἀγάπης τὴν περὶ τὸ ποίμνιον σπουδὴν ὁ Κύριος ἔφησεν εἶναι σημεῖον».

(Ἰωάννης Χρυσόστομος)

λοῦ ἤθελε τοὺς συναντήσῃ. Ἐνέπνεε παντοῦ τὴν ἐμπιστοσύνην. Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο διεκρίνετο διὰ τὴν κοσμιότητά του, τὴν τάξιν του καὶ ἰδίᾳ τὴν σταθερότητα του εἰς τὴν ἀρετὴν. Εἶχεν ἐπιμονὴν εἰς τὴν γνώμην του, ἀλλ' ὁσάκις ἀνεγνώριζεν ἓνα λάθος του, δὲν ἐδίσταζε νὰ ζητήσῃ συγγνώμην μὲ θάρρος καὶ μὲ ἀληθινὸν αἰσθημα αὐτογνωσίας. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν πραότητά του, ἦτο πρωτότυπος εἰς παραδειγματισμόν.

Συνεδύαζεν εἰς τὸν χαρακτῆρά του ἐν ταυτῷ τὴν ἱεροπρέπειαν καὶ τὴν εὐλάβειαν, τὴν σοβαρότητα καὶ τὴν γλυκύτητα, τὴν σεμνότητα καὶ τὴν ἐγκαρδιότητα, τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἐπαγρύπνησιν. Καὶ μόνον ἡ παρουσία του ἐνέπνεε σεβασμὸν καὶ ἀγάπην. Ὅπου καὶ ἂν ἐπερνοῦσεν, ὅλοι ἐσηκώνοντο ὄρθιοι. Ὅταν συνέβαινε νὰ παρευρίσκηται εἰς μίαν συζήτησιν, ἐκάθητο κατ' ἀρχὰς ὡς ἀκροατὴς ἐπὶ πολλὴν ὥραν καὶ ἤκουε τὴν συνέχειαν. Ἦθελε νὰ ἀφίση πρῶτον νὰ εἰποῦν ὅλοι τὴν γνώμην των καί, ὅταν ἐνόμιζε πλέον κατάλληλον τὴν στιγμὴν, ἐξητοῦσε συγγνώμην διὰ νὰ ἐπέμβῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὸ θέμα καὶ ἀνέπτυσσε μὲ τέτοιαν ἀπλότητα καὶ πειστικότητα τὴν εἰδικὴν του ἰδέαν, ὥστε ἀμέσως ἐπεβάλλετο. Συνήθιζε μάλιστα νὰ λέγῃ καὶ πολλὰς διηγήσεις, εἴτε ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν παράδοσιν, εἴτε ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν ὑποδούλων χωρικῶν τῆς Ρόδου, οὕτως ὥστε ὁ λόγος του προσεῖλκυε τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ὅλοι, μικροί, μεγάλοι, ἄνδρες γυναῖκες, καὶ ἐπιστήμονες ἀκόμη, ἐζήτουν πολλάκις νὰ μάθουν τί ἔλεγε καὶ ποίαν στίασιν ἐλάμβανεν ὁ Παπαβασίλης εἰς τὸ κάθε ζήτημα. Διετῆρει βιβλιοθήκην μὲ πολλοὺς τόμους. Ἦτο προσέτι πολὺ φιλοπρόοδος καὶ ἐδείκνυε μεγάλο ἐνδιαφέρον δι' ὅλα τὰ κοινωνικά πράγματα. Ἰδίως κατὰ τὴν σκληρὰν περίοδον τῆς κατοχῆς καὶ τοῦ πολέμου, ἔδρασεν ὅχι μόνον ὡς θρησκευτικὸς πατήρ, ἀλλὰ καὶ ὡς πατριώτης, δι' ὃ καὶ ἐδιώχθη καὶ ἐξετοπίσθη ἐπὶ ἐξάμηνον, ἔνεκα δὲ τῶν τλαιπωριῶν τούτων, ἐκλονίσθη ἡ υγεία του. Μὲ τὸ ἐπιτραχήλιον καὶ τὸν σταυρὸν ὑπὸ τὸ ράσον μετέβαινον εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἐνοριτῶν του καὶ μαζὶ μὲ τὸν ἁγιασμόν, μετέδιδε τὴν παρηγορίαν καὶ τὸ θάρρος εἰς τὰ ὑπόδουλα πνευματικά του τέκνα. Εἶχε δὲ πράγματι τὸ θεῖον τοῦτο χάρισμα, τοῦ νὰ ἀνακουφίῃ τοὺς χριστιανοὺς καὶ νὰ γλυκαίνῃ τὸν πόνον των, εἰς μέγιστον βαθμόν. Κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα, ἐλάμβανε πρωτοβουλίαν μὲ εὐσεβεῖς

«Ὁὗτος ὁρὸς πάσης πνευματικῆς προστασίας, πανταχοῦ τὸ καθ' ἑαυτὸν παρορᾷν πρὸς τὸ τῶν ἄλλων συμφέρον».

(Γρηγόριος Ναζιανζηνός)

γυναῖκας τῆς ἐνορίας του καὶ συνέλεγε χρήματα καὶ εἶδη καὶ τὰ προσέφερεν ἄλλοτε εἰς τὰ νοσοκομεῖα, ἄλλοτε εἰς τὰς φυλακάς καὶ εἰς τὰ ὀρφανοτροφεῖα. Κατὰ τὴν καλοκαιρινὴν περίοδον πάλιν, διωργάνωνεν ἐκδρομὰς μετὰ πολλὰς οἰκογενεῖας τῆς ἐνορίας του εἰς τὰ ὠραῖα μοναστήρια καὶ ἐξωκκλήσια τῆς νήσου. Ὁ Παπαβασίλης εἶχε, πρὸς τοῦτοις, καὶ ἓνα ἄλλο τάλαντον. Ἦτο ζωγράφος. Πρακτικὸς ζωγράφος, θεοδίδακτος. Ὅποτε εὗρισκεν εὐκαιρίαν ἐξωγράφιζε διαφόρους εἰκόνας καὶ πολλὰς ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐδώριζεν. Εἰς τὸ σπῖτι ποὺ ἔμενεν εἰς τὰς λαϊκὰς κατοικίας τῆς Ρόδου, ὃ ἐπισκέπτης μόλις εἰσῆρχετο ἔβλεπε δύο μεγάλους ζωγραφικούς του πίνακας. Ὁ ἓνας παρίστανε ἐξοχικὸν τοπίον μετὰ ὠραῖα ποτάμια καὶ φυτὰ ὀλοπράσινα, καθὼς καὶ διάφορα κοπάδια, τὰ ὅποια ἔβροσκον ἐκεῖ. Ὁ δὲ ἕτερος πίναξ εἰκόνιζε τὸν Ἅγιον Σεβαστιανόν, γερμένον ἐπάνω εἰς τὸν κορμὸν ἑνὸς δένδρου, γυμνόν, καρφωμένον καὶ λογχισμένον.

Πρὸ πάντων ὁ Παπαβασίλης διεκρίθη ὡς κληρικός, διότι ὑπῆρξε καλὸς ἐξομολόγος, ἀφιλοχρήματος καὶ ὑπομονητικός. Διὰ τὴν ἐννοήσωμεν πόσον καλὸς πνευματικὸς ἦτο, ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἤρχοντο χριστιανοὶ ἀπὸ τὸ χωρίον Γεννάδι διὰ τὴν ἐξομολογηθῶν εἰς αὐτόν, δηλαδὴ ἀπὸ ἀπόστασιν πολλῶν δεκάδων χιλιομέτρων.

Εἶχεν ὡσαύτως μοναδικὴν μαεστρίαν εἰς τὸ πῶς θὰ ἔσφζε μίαν ψυχὴν καὶ δὲν ἐλογάριαζε κόπον, προκειμένου νὰ μεταβῇ πεζός, ἔστω καὶ μακράν, διὰ τὴν νουθετήσῃ πρὸς τὸ καλόν, νὰ ἐλέγξῃ τὸ κακὸν καὶ νὰ συμβιβάσῃ τὰ διεστῶτα. Τέλος, ὅσον διὰ τὸ ἀφιλοχρήματόν του, ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι ἀποθανόντων ἄφισε σύζυγον καὶ θυγατέρα χωρὶς καμμίαν οἰκονομικὴν προστασίαν.

Ἀλησμόνητε ἐν Χριστῷ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, Παπαβασίλη. Δάκρυα δὲν χρειάζονται διὰ σέ, διότι ἐτελείωσες τὸν ἐπίγειον ἀγῶνά σου ἐν μέσῳ φωτὸς καὶ γαλήνης. Ἀπὸ τὴν τέφραν σου θὰ ξεπηθήσουν σπινθῆρες πολλοί.

Πλησίον τοῦ Θεοῦ σου εὖρες μισθὸν τῶν καμάτων σου.

Ἄς εἶναι ἡ μνήμη σου αἰωνία.

Ἀρχιμ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΜΟΥΣΤΑΚΑΣ

«Ἄει τὸν ἱερέα... τῇ τε συντόνῳ σπουδῇ καὶ τῇ διηγεσεί περὶ τὸν βίον νήφει πάντοθεν περισκοπεῖν μὴ πού τις εὐρὼν γυμνὸν τόπον καὶ παρημελημένον πλήξῃ καιρίαν πληγὴν».

(Ἰωάννης Χρυσόστομος)

ΛΥΣΙΣ ΑΠΟΡΙΩΝ

(Αἱ πρὸς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυνόμεναι ἀπορίαι τῶν ἀναγνωστῶν του διαβιβάζονται πρὸς τοὺς ἀρμοδίους εἰδικoὺς Καθηγητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, οἵτινες παρακληθέντες εὐαρεστοῦνται νὰ συμβάλουν εἰς τὸ ἔργον τῆς παρούσης στήλης.)

Ἑρωτήσεις:

1) Ὅποια ἡ ἐξήγησις τῆς κατὰ τὴν ὕψωσιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ κλίσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ ἱερέως μέχρι σπιθαμῆς ἐκ τοῦ δαπέδου.

2) Διὰ τί ὁ ἱερεὺς καλεῖται «παπᾶς».

Δ. Ἱατρίδης

Ἐφημ. Ἀγ. Δημητρίου Ἀρχαδῶν

Ἀπαντήσεις:

1) Ἡ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μέχρι τοῦ ἐδάφους βαθμιαία καταβίβασις αὐτοῦ καὶ ἡ ἐπακολουθοῦσα εἰς αὐτὴν ἀνύψωσις του, ἐπιβοῶντος τοῦ λαοῦ τὸ Κύριε ἔλῃσον, ἀποτελεῖ ἀναπαράστασιν τῶν κατὰ τὴν ἀνέυρεσιν αὐτοῦ γενομένων, ὅτε ὁ ἀνευρεθεὶς Σταυρὸς κατακείμενος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀνυψώθη προβληθεὶς εἰς κοινὴν προσκύνησιν.

2) Ὁ τίτλος παπᾶς εἶναι ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν τίτλον πάπας ἢ πάππας, ὁ ὁποῖος περιωρίσθη μετέπειτα εἰς τοὺς ἐπισκόπους Ρώμης καὶ Ἀλεξανδρείας, εἰ καὶ πρὸ τούτου ἀπεδόθη ἐν ἐπιστολαῖς μεμονωμέναις καὶ εἰς τὸν Ἱεροσολύμων καὶ εἰς ἄλλους ἐπισκόπους. Ὑποστηρίζοντες τοῦτο εἰς τὸ ἀρχαιολογικὸν καὶ λειτουργικὸν λεξικὸν τῶν οἱ Smith καὶ Cheetham ὑπομνήσκουσιν ὡς πρὸς μὲν τὴν προέλευσιν τοῦ τίτλου πάπας ἢ πάππας τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας ἡ ἐπίσημος γλῶσσα ἐν τῇ λατρείᾳ ἦτο καὶ ἐν Ρώμῃ ἡ ἑλληνικὴ, Ἑλλήνων δὲ παπῶν ὀνόματα συναντᾷ τις κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους πολλά· ὡς πρὸς δὲ τὴν γενέσυσιν τοῦ τίτλου ἐπικαλοῦνται γεσάρην τοῦ κατὰ τὸν ΙΑ—ΙΒ αἰῶνα βασιλευσάντος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (Ἴδε Ράλλη καὶ Ποτλῆ Σύνταγμα Ι. κανόνων τομ. Β σελ. 280), ἔνθα καὶ ὁ ἀναγνώστης καλεῖται «λιτὸς παπᾶς». Ἡ ἔννοια τοῦ τίτλου εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τῆς λέξεως πατήρ καὶ ὑπεθυμίζει τὴν ιδιότητα τοῦ πνευματικοῦ πατρός, δι' ἧς σχετίζονται οἱ κληρικοὶ πρὸς τοὺς ὄν' αὐτῶν ποιμαινομένους. Ἐν τῇ Ὁδυσσεΐᾳ ἄλλως τε τοῦ Ὀμήρου ἡ Ναυσικᾶ ὀνομάζει τὸν προσφιλεῖ πατέρα της «πάππαν» (Ὀδυσ. vi, 57. Πρβλ. καὶ Ἀριστοφάνους Ἡ εἰρήνη στίχ. 120).

Π. Ν. Τρεμπέλας

Καθηγητὴς τῆς Τελετουργικῆς
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν

«Καθαρθῆναι δεῖ πρῶτον καὶ εἶτα καθάραι, σοφισθῆναι καὶ οὕτω σοφίαι, γενέσθαι φῶς καὶ φωτίσαι, ἐγγίσει Θεῶ καὶ προσαγαγεῖν ἄλλους, ἁγιασθῆναι καὶ ἁγιάσαι».

(Γρηγόριος Ναζιανζηνός)

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΦΗΝΕΡΙΟΝ

Ἡ ραδιοφωνικὴ μετάδοσις τῆς θ. λειτουργίας

Ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀμίλλας Σ. Ἀλιβιζάτος ἀπέστειλεν ἡμῖν τὴν κατωτέρω λίαν εὐχαρίστως δημοσιευμένην ἐπιστολήν, δι' ἧς διατυποῖ τὴν γνώμην του περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀπὸ τοῦ ραδιοφώνου μετάδοσεως τῆς θ. λειτουργίας.

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ «Ἐφημερίου»

Κύριε Διευθυντά,

Ἡ παρατήρησις τοῦ αἰδουσιμωτάτου Παρασκευοπούλου διὰ τὴν μετάδοσιν τῆς θείας λειτουργίας εἶναι ὀρθοτάτη. Ἐγὼ ὁ ἕλιος, θιασώτης ἄλλοτε τοῦ ἀληθῶς θαυμαστοῦ μέσου τῆς μεταδόσεως τῆς θείας λειτουργίας, ἐπέσθην ὅτι τοῦτο συντελεῖ μᾶλλον εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀσεβείας ἢ τῆς εὐσεβείας. Ἡ λειτουργία, ἀκουσμένη εἰς παντός εἶδους «κέντρα», ἀλλὰ καὶ εἰς οἴκους καὶ τοὺς ἀκαταλλήλους χώρους των καὶ παρακολουθουμένη ἀνοικτικῶς, πᾶν ἄλλο ἢ οἰκοδομεῖ. Ὑπάρχουν βέβαια αἱ περιπτώσεις τῶν ἀσθενῶν καὶ γερόντων, ἀλλὰ τὸ καλόν, τὸ ὁποῖον προκύπτει διὰ τούτους, δὲν δύναται νὰ λογαριασθῇ πρὸ τοῦ κακοῦ, τὸ ὁποῖον προσγίνεται διὰ τοὺς ἀκούοντας ὅγιστος. Ἐτυχε νὰ ταξιδεύω τὴν ἑορτὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ ἡ κατανυκτικὴ τελετὴ τῆς ὑψώσεως καὶ ἡ μετέπειτα λειτουργία ἐπνίγοντο μέσα εἰς τὰς φωνασκίας καὶ τὰ ἀσεβῆ σχόλια τῶν ἐκδρομῶν. Τὸ ραδιόφωνον εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ χρησιμοποίησιν ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς μετάδοσιν κηρυγμάτων, ἐκτάκτων τελετῶν καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ καθ' ὅρισμένην ὥραν ἱερῶν τελετῶν. Ἡ χρησιμοποίησις του ὅμως διὰ τὴν μετάδοσιν τῆς θείας λειτουργίας εἶναι κατ' ἐμὲ ἀπολύτως καταδικαστέα.

Μετά τιμῆς
ΑΜΙΑΚΑΣ ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ὅσιώτ. ἱερομόναχον Ἱερώνυμον Σιάσον, Ξηρογομήν : Ἡ πρὸς τὸν Μακαριώτατον ἐπιστολή σας μᾶς διεβιβάσθη καὶ ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν.— Αἰδεσ. Κυριακὸν Σταματίου. Βραστά : Εὐχαριστοῦμεν διὰ τοὺς παλούς σας περὶ τοῦ «Ἐφημερίου» λόγους, θερμῶς δὲ συγχαίρομεν διὰ τὰς ὁρθὰς σκέψεις σας περὶ τοῦ ὁποῖος πρέπει νὰ εἶνε ὁ ἐφημέριος.— Αἰδεσ. Ν. Νικολαράν, Πλάτσαν : Πολὺ ὁρθῶς ἀγαπύσσετε εἰς τὸ γράμμα σας τὴν ἐκ τῆς ραδιοφωνικῆς μετάδοσεως τῆς θείας λειτουργίας ὠφέλειαν.— Ὅσιώτ. ἱερομόναχον Πολύκαρπον, Κάτω Παναγιά : Ἐνδιαφέρουσα ἡ ἐπιστολή σας καὶ συγχαίρομεν διὰ τὴν πρὸς τοὺς εἰς τὸ ἐξοχικὸν κέντρον χριστιανούς σας ὁμιλίαν περὶ τοῦ «ποῦ καὶ πότε πρέπει νὰ μεταχειρίζομεθα τὸ μηχανήμα τοῦ ραδιοφώνου καὶ γιὰ ποίους εἶνε ἡ θ. λειτουργία νὰ τὴν ἀκούουν ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο».— Αἰδεσιμ. Ἀθανάσιον Τιμοθεάδην, Ἐμβολον : Ἐπὶ τοῦ θέμα-

«Ὁ ἐκ τῆς τῶν ἔργων λαμπρυνόμενος ἀρετῆς, οὗτος γνήσιος ἱερωσύνης τυγχάνει κόσμος».

(Ἰσιδωρος Πηλουσιώτης)

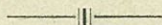

τος τῆς ἐπιστολῆς σας, ὑπάρχει ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Θὰ σᾶς γράψωμεν.—*Αἰδεσιμ. Γ. Παπαδόπουλον*, Συκαράγην Ἀλεξ/πόλεως: Διὰ τὴν ἐξετασθῆναι τὸ ζήτημά σας, ἀπαιτεῖται νὰ γνωρίζωμεν καὶ μὲ ποῖα γραμματικὰ προσόντα εἰσῆχθητε εἰς τὴν Σχολήν. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ οἰκονομικὸν δῶμα τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου, σᾶς εἶναι, βεβαίως, γνωστὰ αἱ προσπάθειαι τῆς Ἐκκλησίας, χάρις εἰς τὰς ὁποίας ἐπετεύχθη τὸ πρῶτον γενναῖον βῆμα πρὸς τὴν λύσιν του, καὶ αἱ προσπάθειαι αὐταὶ συνεχίζονται ἀδιακόπως. Αἱ πληροφορίαι πού μᾶς ὑπεσχέθητε θὰ μᾶς εἶναι χρήσιμοι.—*Αἰδεσ. Ἰω. Τζανᾶκον*, Καρέαν Οἰτύλου: Ἡ ἐπιστολή σας μᾶς εὐρίσκει συμφώνους καθ' ὅλα, πλὴν ἐνὸς σημείου. Περὶ αὐτοῦ θὰ σᾶς γράψωμεν ταχυδρομικῶς. Ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς ἀπειληθείσης διακοπῆς τῆς μισθοδοσίας ἡ Ἐκκλησία ἐνήργησε καταλλήλως.—*Αἰδεσ. Χαράλ. Β. Καρλόν*, Λεοντίον Καρδίτης: Σᾶς εὐχαριστοῦμεν καὶ σᾶς συγχαίρομεν διὰ τὰ καλά σας αἰσθήματα. Αὐτὸ ἀκριβῶς ζητεῖ «Ὁ Ἐφημέριος».—*Αἰδεσ. Γεώργιον Πανταζήν*, Σφενδάμην Κατερίνης: Ὅλοι μας αἱ προσπάθειαι ἀποβλέπουν εἰς αὐτὸ πού ἐπιθυμεῖτε καὶ σεῖς. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἐλπίζομεν ὅτι προσεχῶς θὰ ἱκανοποιηθῇτε περισσότερον.

Αὐξήσεις Συντάξεων.

Δι' ὑπουργικῆς ἀποφάσεως δημοσιευθείσης ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως (14 Μαρτίου 1952, τευχ. Β', ἀριθ. 60) ἐνεκρίθη ἀπὸ 1 Φεβρουαρίου ἐν. ἔτους αὐξήσις τῶν ὑπὸ τοῦ TAKE παρεχομένων συντάξεων, ἄνευ προσφυγῆς εἰς τὸ Δημόσιον πρὸς δανεισμόν, ὡς ἀκολούθως:

Βασικὴ σύντ.	Παραχομένη σύντ.	Καταβλητέα σύντ.
1— 500	187.500	250.000
501—1000	210.000	280.000
1001—1500	240.000	320.000
1501—2000	270.000	360.000
2001 καὶ ἄνω	300.000	400.000

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

«Ὁ Ἐφημέριος» στέλλεται δωρεὰν πρὸς ὅλους τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἐκκλησίας», τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ παράρτημα.

Παρακαλοῦνται ὅλοι οἱ ἀναγνώσται τῆς «Ἐκκλησίας», καὶ ἰδίᾳ οἱ ἐξ αὐτῶν Κληρικοί, ὅπως ἀνακοινώσωσιν ἡμῖν πᾶσαν σκέψιν των σχετικὴν πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦ παραρτήματος τούτου.

Ἐπίσης παρακαλοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Προεσβύτεροι καὶ Διάκονοι, ὅπως ἀπευθύνωσιν εἰς τὸν «Ἐφημέριον» πᾶσαν ἐρώτησιν ἢ ἀπορίαν των σχετικὴν πρὸς τὸ λειτουργημά των, ἵνα λάβωσιν ἐν καιρῷ τὰς ἀπαιτουμένας ἀπαντήσεις ἀπὸ τῶν στηλῶν αὐτοῦ.

Σημείωσις: Δι' ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον: Πρὸς τὸν *Αἰδεσιμ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Ἐμμ. Γ. Μυτιληναῖον*, Ἀποστολικὴν Διακονίαν, Ἰασιῶν 1, Ἀθήνας (τηλέφ. 72.112).